„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свепа.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију
а рукописи
уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 28 или 35 дин.
на по године: К 14 или 17½ дин.
на четврт год.: К 7 или 8¾ дин.

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 потура од реда
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући
дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 207. У Новом Саду, у среду 14. (27.) септембра 1905. Година XXI.

После Матичине скупштине.

О раду Матице Српске пише се обично пред састанак саме годишње скупштине њене, а то бива тек онда, када су многи чланови Матичини ангажовани датим обећањима тако, да многа корисна мисао, разложена у нашим јавним гласилима, не може да се приведе у живот. После скупштине ретко се ко нађе побуђен да изнесе утиске са главне скупштине Матице Српске и да за времена скрене пажњу Матичиних чланова, да виде, од какве ће асне бити скупштински рад по саму Матицу. Наше је мњење, да по Матицу може да буде много корисније, ако се о напретку Матице разговоримо одма после одржане скупштине, него-ли кад после једне целе године стављамо захтеве и износимо критике на доидућој годишњој скупштини. Књижевно Одељење и Управни Одбор, којима смо поверили управу и репрезентацију Матице Српске, усвојили би многу корисну мисао, која би у јавности била разложена, јер, најзад, и тих десетак-двадесетак људи не могу све да смисле, него могу у толико успешније да раде, када добију прилике да сазнају идеје и осталих чланова и пријатеља Матичиних.

Била је о томе већ овде реч, како још нису јасни појмови о томе, у колико је годишња главна скупштина Матичина позвана да даје правац књижевном раду Матичину. Ту морамо одма опазити, е сматрамо за велик недостатак, што се *најважнијем предмету: књижевном раду поклања најмање пажње на Матичиним скупштинама.* Од више година нисмо чули ниједног члана Матице Српске, који би изрекао *објективан* суд о Матичину књижевном раду било у томе, у колико тај рад стоји на некој савременој висини, било да се правац тога рада допуњује. Не може бити, и то би неприродно било, да се о раду једнога књижевнога друштва нема шта рећи. Али такове објективне, такове стварне критике из уста позваних људи, која би целу скупштину подигла на висину њена задатка, нисмо имали среће готово никада још да чујемо. Напротив, говори, који су држани о књижевном раду Матичину, били су или тенденциозни или су били досадни. Неки су чланови критиковали *поједине* књижевне радове, што не спада на скупштину, јер скупштина није место за вежбање у предавањима. О књижевном раду може се говорити *уопште*, може се говорити о *правцу уопште*, на пример да треба скретати пажњу и на то, да се доносе научни радови, који се тичу и нашега привредног живота.

Не треба даље да се задовоље чланови с тим, што су помогли да се изабере овај или онај чиновник, коме су унапред реч дали. То је уопће једна од крупних грешака, која се готово укоренила и са које рад Матице Српске не може свугде да покаже онога напретка, што га Матичини чланови очекују. Кад се већ Управни Одбор много не пита, шта и он мисли, оно би бар скупштина, као такова, требала да има неке принципе, који могу да унапређују Матичин рад. Nomina sunt odiosa — ми нећемо да говоримо о појединим личностима, него ћемо само да запитамо чланове Матичине, да-ли они мисле да се може показати успех с радницима, ако они не би стајали на висини свог позива, који, рецимо, не располажу са изврсним стручним знањем и донекле општом интелигенцијом? На главној скупштини пишу се објашњења, на која могу само они званични органи исцрпно да одговоре, што спадају у интерне раднике Матичине, али са те стране скупштина није могла никада да добије нужне оријентације. Не мислимо да одлични радници ничу као печурке, нарочито смо ми и на том пољу још прилично заостали; подижу се и код нас многе установе, али — нема људи, нема радника, који располажу довољном стручном интелигенцијом. Чланови Матичини критикују радове на скупштини, траже јасности и одређености у административним радовима, али ти захтеви слабо коме лебде пред очима, кад се врше избори чиновника.

Библиотека Матице Српске треба да се подигне на висину свога задатка. Од толико времена желимо да се оснује *народна библиотека*, која би се ставила сваком на расположење, па да се њоме користе и шири слојеви нашега народа. Неки чланови Управног Одбора желе да то постигну Матичином библиотеком, но за то су потребне подесне просторије, али и људи радници, — такови, који имају све услове да прате целу књижевност, признати књижевници, који би имали и амбиције, да спроведу у живот мисао народне библиотеке, којима се не би чело набирало кад ко дође да књигу заиште, него би анимирали читаоце, да се што више користе Матичином књижницом. Али нама се чини, да при попуњењу места није главној скупштини ни та мисао била пред очима.

Библиотека, која је закључана са седам брава; где се улази са визиткартом и са зебњом, да се званични органи не узнемире, такова библиотека је закопано благо, то је мртва ствар, у најбољу руку, рецимо, лепа мумија. Али ми желимо, да то благо буде од користи и најширим круговима, хоћемо да отуда имамо оправдане користи и зато морамо желети да се и ту унесе више живота, како би та умна ризница била од користи најширим слојевима. Наше је мњење, да то треба, и да се мора остварити; та мисао не може се и не сме скидати с дневног реда. Матица треба да се састара за потребне просторије, које би могле да одговоре таковом преустројству библиотеке и зато не можемо сматрати попуњење места библиотекара и архивара у једној особи, као што је то скупштина сада избором учинила, као дефинитивно решену ствар. Ми сматрамо према свему, што смо овде изложили, попуњење места библиотекара, извршено на последњој скупштини, као провизориум.

Ето, тако мисле *Новосађани* чланови Матице Српске о Матичину напретку. Рекосмо навластито: *Новосађани*, јер се по чланку *у 191. броју „Новог Србобрана“* не делимо више само на политичке партије, него и на: Новосађане, Загрепчане, Карловчане и т. д. „Србобранов“ Матичар зло се наљутио на Новосађане, што Књижевно Одељење Матичино није одобрило 1000 Круна потпоре „Бранкову Колу“. Тај „Један Матичар“ је просто обневидео, јер по њему би и у овостраном и у оностраном Српству било све у најбољем реду, само — да нема Новога Сада и — Новосађана. У тој својој родољубивој срџби вели „Један Матичар“ „Новога Србобрана“ овако: „Ми знамо, да је све наше досадање зло баш из Новога Сада“. А да ко ће — питамо ми — од сада ливерати зло, ако се „Србобранов“ „Матичар“ окоми па збрише Нови Сад? Пребацује се, да је Нови Сад пустио да угине „Јавор“ и „Стражилово“, али ми велимо: *„Ти шо не знаш, Срче мало, ми старији знамо.“* Нису Новосађани пустили, да угине „Јавор“ и „Стражилово“. Новосађани су *подигли, основали*, као много шта тако и „Јавор“ и „Стражилово“, а шире Српство, такови, који само замерају, али не претплаћују, пустили су да падне и „Јавор“ и „Стражилово“. А што није подарена субвенција „Бранкову Колу“, биће важнијих разлога, а не то, што Новосађани у својој уображеној величини не воле да се ради на нашој књижевности осим Новосађана. То је прекор, који без сумње може потећи само из пера једне — уображене величине, која не води рачуна о том, шта може, шта треба, и шта сме бити. Где би се зауставила Матица, кад би, рецимо, могуће било да почне давати новчане потпоре сваком предузетнику, који покрене овај или онај књижевни гласник?

Разлози су дакле руководили ону осморицу чланова Књижевног Одељења, кад су гласали противно; и то виши разлози, које „Србобранов“ „Матичар“ није хтео или није могао да оцени. „Србобранов“ „Матичар“ просипа целу жуч на Новосађане, пише у савршеном афекту и заборавља, да се у екстази не може објективно да суди. Ко се срди, нема право, рекао је сам „Н. Србобран“ једном приликом. Али уместо што правдамо старо родољубље Новосађана, молимо „Србобранова“ „Матичара,“ да нас послуша, па да остави тај свој чланак, који је угледао света у 191. броју „Н. Србобрана,“ па нека га после више година опет прочита и тада, „кад дорасте, кад размисли, кашће му се само.“

Но да се вратимо на изборе у досадашњим Матичиним скупштинама.

Надајмо се да ће идуће скупштине Матичине бити све објективније; да ће се настојавати, да се бирају радници са потребном квалификацијом, а не по датој речи без обзира на то, да-ли ће овај или онај радник Матичин моћи да одговори дужностима, које има да извршава. Не треба изгубити из вида, да ће и Матица Српска бити увек онакова, у какве руке будемо њену судбину положили.

x. y. z.

После рапорта у бечком бургу.

Тешко је описати страховити утисак, који је на Мађаре учинио рапорт петорице мађарских првака у бечком бургу. Будимпештански ултра-опозициони листови просто бесне. Тако на пр. орган познатога заступника и великог лармаџије дра Золтана *Ленђела*, „Független Magyarország“ („Независна Мађарска“) у свом недељном броју донео је уместо уводног чланка фулминантну песму, у којој се спомиње *крвав мач* а народ се позива у борбу. У *какву* борбу, то не каже „Петур бан“, који је потписан на песми: да-ли у уставну или оружану борбу. И тај потпис „Петур бан“ има свога значаја, јер тај бан је играо главну улогу у завери бана Банка и у убиству краљице Јелисавете, супруге угарског краља Андрије II. Ленђелов лист је због те песме узапћен.

Док неки занесењаци на тај начин електризирају масу мађарског народа, трезвенији мађарски опозициони листови истина не таје своје огорчење и бол због начина, на који је краљ свршио са вођама мађарске коалиције, али опомињу на *трезвеност* и *присебитост*. Сам Фрања *Кошут* у свом листу „Будапешт“-у пише врло *мирним* тоном о овим велеважним догађајима и констатује, да се криза не може решити на основу краљевих пропозиција.

Краљев опуномоћеник, гроф Бела *Цираки* долази у Будимпешту, где ће наставити преговоре са вођама удружене опозиције. Има их, који се услед тога надају, да ће се и после онаког немилог пријема у хофбургу можда ипак наћи какав-такав излаз из овога чуда и покора.

Демонстрација уз вође.

Кад су се вође коалиционих мађарских странака у недељу увече вратили у Будимпешту (осим Апоњија, који је остао у Бечу), на станици их је чекао силан свет, који се иницијативом свеучилишних ђака искупио тамо да дочека вође и да демонструје против „бруталног поступања, које је бечки двор показао према мађарском народу“. Било је ту и много елегантних женских и док је та маса чекала воз, певане су разне мађарске патриотске песме, а паузе испуњаваху громовити усклици:

— *Доле с Бечом!* Живела коалиција! Живели вође!

Кад је воз стигао и вође изишли, поздрављени су неописаним одушевљењем, а у громовите „éljen“-е мешала се урнебесна вика:

— *Доле с матором шрошловима, с ћакнушим генералима! Доле с бечким уљама!*

Кад се тај урнебес стишао, онда професор др. Геза *Кациањи* у име престоничког грађанства поздрави вође, којима благодари, што не по-

пуштају уздурмама бечке камариле, која хоће да пољуља хиљадугодишњи бедем мађарског устава. Уверава вође о народном поверењу па завршује:

„Народ ће чврсто издржати под заставом, на којој је исписана независност Мађарске, па ако се другче не може, **ако устреба, скочиће на ноге исто онако, као у време оца нашега председника славнога имена** (Кошута. — Ур. „Бр.“) **кад је народ у убојни ред позивала она песма: Поручује Лауш Кошут...“**

И електрисана маса, која је гологлава ту стојала, запева Кошутову песму, па опет удари у громогласно „ељен!“

Техничар *Виола* поздрави вође у име свеучилишне омладине. Заветује се у име њено, да *омладина никад неће заборавити пример, славни пример маршовске омладине* и на први позив поћи ће за тим примером (т. ј. дићи ће буну. — Ур. „Бр.“).

Фрања *Кошут* је благодарио на дочеку.

— Добро нам пада — рече — што *после оног понижења, које смо у Бечу морали претрпети,* код куће изражавају поверење оним вођама, који су само своју дужност вршили. Остаћемо на свом месту и нећемо трпети, да се окрњи устав мађарског народа. У Бечу хоће да на тело Мађарске навуку луду кошуљу, да тако ограниче самосталност и привредни развитак Мађарске. У Бечу хоће да нам ишчупају из срдаца љубав према отаџбини и одушевљење за мађарски језик. Залудно је то усиљавање. Све дотле, док одушевљење у срцима бујно кипти; све дотле, док живи народна воља, *борићемо се за самосталност Мађарске и чврсто се надамо, да ћемо је и извојевати.*

Опет урнебесни усклици и онда се вође крену са станице, пред којом их из 10.000 грла дочекаше бурни поздрави. Кошута је гомила пратила певајући Кошутову песму све до у клуб Кошутове странке. Са балкона је говорио Фрања *Кошут*, рекав е није далеко време, кад ће бити само једна мађарска странка: Кошутова. Молим — рече даље — да *мирно отриште ударце, који ће нас још и у будуће погађати:* ми ћемо увек бити на опрезу, да одбранимо своја права и увек ћемо стражарити над судбином отаџбине.

Затим је говорио и Геза *Полоњи*, па се онда гомила уз певање Кошутове песме разишла.

Расположење у Бечу.

Бечлије су, као што је познато, „гемитлих“ људи и слабо воле да терају политику. Али суботња аудијенција мађарских првака у хофбургу истргла је и Бечлије из њихова обичног расположења. Мађарски листови наиме јављају, да су *бечке Швабе врло раздражене против Мађара* те је *положај Мађара, који живе у Бечу, врло мучан.* Од недеље амо на дневном су реду *свађе* и *кушања.*

У једној ноћној кавани у Stadt-у неки гурав популаран певач (зову га „Ungrad“, „гурања“) већ је одма после аудијенције спевао ову песму у бечком дијалекту:

Aus Ungarn san fünf Herrn kumma,
Na i denk' mir's dő than brumma,
Alle fünf san's in 'd Burg eini
Hab'n g'hoftt ső kriegn was, ja freili'!
Was si dő jetzt nur alles anmassen!
Aber g'kriegt hab'n s' nix als lange Nasen.

Што ће рећи на српски:

Из Мађарске дође петоро господе,
Но, могу мислити, како мумлају,
Свих петоро у Бург уђоше,
Мисле добиће што, није него!
Шта ти све нису хтели!
Ал' не добише ништа до-ли — велик нос.

Седница коалиционог извршног одбора.

Извршни одбор коалиције држао је јуче конференцију, на којој је председник одбора *Кошут* реферисао о аудијенцији од 10. (23.) о. м., даље о додиру, који су вође имали по жељи краљевој са грофом *Голуховским* и грофом *Циракијем* као повереницима краљевим, и подноси краљеве пунктације и одговор вођа, предат грофу Циракију.

Одбор је једнодушно признао „мудри и патриотски“ поступак државника, које је краљ позвао, *јако жали,* што краљ те државнике, који имају поверење већине заст. куће те су тако у јавним стварима народне вође, *није саслушао, с огорчењем осуђује* оне, који су краљу у овом правцу дали савет. Одбор одобрава, што позвани државници нису конферисали са грофом Голуховским, и што су краљеве пунктације, као *противуставне,* означили као непогодне за даље преговоре.

Проглас српских првака у Босни и Херцеговини.

Прваци и заступници српског народа у Босни и Херцеговини издали су у ствари српско-православне верско-просветне уредбе проглас на тамошњи српски народ. Тај проглас, који је „Српска Ријеч“ у своме бр. 130. донела, због његове важности преносимо у целости.

Проглас гласи:

Србима православне вјере у Босни и Херцеговини!

Наступио је жељени час, да остваримо нашу вјерско-просвјетну самоуправу на новим основама, које су положене у нашој новој уредби српско-православне црквено-просвјетне самоуправе у Босни и Херцеговини. Дугогодишњи покрет и борба, која је скопчана била с великим напорима и големим жртвама, уродиле су плодом, који нам је донио споменуту уредбу, која је ступила у живот 5. (18.) августа ове године, и која се, најкашње до 5. (18.) новембра о. г. мора спровести у живот. Овом је уредбом у првом реду одржало побједу једно велико начело, начело народног самоопредјељења, и та побједа прокрчила је пута истом начелу и за друга поља јавнога рада и живота. Наша вјерско-просвјетна основна уредба први је закон у Босни и Херцеговини, од када је окупацијом наступило ново доба, који је донесен учешћем и сарадњом самога народа преко својих представника, као што се то признаје како у патријаршкој посланици, тако и у царско-краљевској потврди. Одавно постоји жеља нашег народа у овим земљама, да добије мјеста у законодавној власти, да се неби и даље градили закони и уредбе за земљу и за њега, а без њега. И када се та жеља, након дугог и истрајног тешког труда испуни у једном огранку народног живота, онда је то јасан знак, да је наступило доба, да се начело народног самоопредјељења пренесе и на друге гране јавног живота. То нам је тијем јасније и тијем више зајамчено, што је у самој нашој новој уредби исто начело и за будуће нашло свога израза у томе, што је законито утврђено, да се на овом пољу даљи закони и законске промјене могу донашати само уз сарадњу народа. Када друштвени, социјални развитак дође до тачке и степена, да се ово начело народног самоопредјељења законито призна и оствари у једном, ма то било у најмањем, одјељку јавнога рада у једној земљи, онда се по природном закону и друштвеним наукама даље не може зауставити продирање истога начела. И то је оно, што у првом реду мора испуњавати задовољством цио наш народ, јер му се отвара видик за бољу будућност. Али није извојевано само ово темељно начело народног живота, као станац камен за будућност. Још се има забиљежити једна велика основна добит у томе, што је побиједило и начело народне заједнице на вјерско просвјетном пољу.

До сада су у ранијем добу поједини крајеви, дјелови па и црквено-школске општине живиле свака за себе својим својственим животом. Свака општина бринула се за своју цркву и школу како је знала и умјела и тек је по негдје могла да се оствари нека блиједа заједница неких градова са околним селима, а од времена на вријеме, сазивали су по неки увиђавнији митрополити прве људе из свештенства и народа, да се са њим савјетују о потребама у епархији. А у последње вријеме и ово је било престало, није се признавала заједница вароши са околним селима, а о неким епархијским састанцима није се ни говорити могло, и свака је заједница била ишчезла. У таким приликама српско-православна црква и школа у нашој домовини само је животарила, поједине општине нијесу имале оне снаге, коју пружа заједница, а која је потребна не само да се сузбије све што би могло шкодити вјери и народној просвјети, већ и за то, да се црква и школа подигне на виши ступањ напретка. У том добу, гдје је била престала свака заједница на вјерско-просвјетном пољу, престало је и међусобно познавање и потпомагање, јачи и напреднији нијесу могли бити на руци онима, који су заостали и немоћни, а на оне вјерско-просвјетне потребе, које се могу само великим заједничким средствима намиривати, није се могло ни помислити. Сасвим је природно, да је код оваког стања ствари и прилика, морао наступити застој и назадак, црква нам је била оронула, школа тако рећи пропала, наше вјерско-просвјетне користи падале су, док су противници тих користи наших могли задовољни бити и успијевати. Уз очување јединства наше цркве са великом матером цариградском црквом, успјели смо новом уредбом, да се уклоне све споменуте штете, које су долазиле од досадашње засебице и растројства, и мјесто овога добили смо велику заједницу у свима пословима спољашње црквене управе и свима школским, просвјетним и имовинским задаћама. Црквено просвјетни живот појединих општина у епархијама ступа у заједницу преко протопрезвитерата и епархијске управне, просвјетне и духовне судбене власти, све епархије опет чине цјелину у заједничким великим управним, просвјетним и црквено-судским властима и заједничкој управи фондова и заклада. Када нам то сада пружа иста уредба, онда је јасно, да наступа за Србе православне вјере наше домовине у црквено-просветним стварима сасвим нов живот, у којем ће се и веће и велике вјерско-просвјетне задаће заједнички моћи да испуњавају, и у којем ће се притећи у помоћ слабијима, јер ће се по уредбама нове уредбе, које се односе на средства за црквено-просвјетне потребе, моћи одлијевати гдје прелијева, а долијевати, гдје недостаје. По овоме су остварена два главна и основна начела, која су истакнута у нашем првом царском меморандуму од 1896. године: да народ сам уређује и управља својим вјерско-просвјетним стварима и да то чини у једној великој заједници, која обухвата све оне, који припадају православној вјери.

Срби православне вјере!

Ми доље потписани, који смо на горњој уредби радили и исту потписали, радосни смо, што можемо да, полажући овим јаван рачун о своме раду, укажемо на успјех што су споменута два основна начела извојевана. Али нам ту радост мути то, што уредба у појединостима, без наше кривице, није испала сасвим онако, како смо је ми предложили. Кроз дуги низ година неуморно смо радили, и ми нећемо да износимо с каквим је потешкоћама био скопчан наш рад и колико смо урадили, јер то и није наше, него задаћа историје. Толико само можемо рећи да су нас народ и свештенство обилато потпомагали и храбрили у том раду, и често сјајне примјере своје оданости ствари и пожртвовности пружали, који вриједе да их забиљежи наша историја. Истрајност и каменита сталност одржала је живо цио покрет и борбу кроз дугих девет година. Па ипак је дошло било вријеме, да се свршава са овим послом, да би се та снага и та истрајност могла пренијети и употријебити и на друге народне задаће и потребе. Познато је у јавности, да смо у преговорима са нашим Архипастирима и земаљском управом дошли били, након дугог напорног рада до једне мртве тачке. Било је дванаест одредаба, око којих се нијесмо могли погодити. Ни једна страна није хтјела да попусти. И на тој би мртвој тачци вјечито остали и никада ствар нашу неби свршили, да нијесмо нашли излаза, након дугог и озбиљног премишљања. Сви су пристали да се тих дванаест спорних тачака, а које су такође нашему свијету већ познате, поднесу цариградској васељенској патријаршији, да их она ријеши. Цијелом је свијету познато, шта се све догодило у Цариграду око питања наше уредбе, какве су се разне неправилности чиниле, док најзад није ствар свршена тијем, да је већина тих спорних тачака онако ријешена, како ми нијесмо хтјели, и тијем су остале незалијечене ране на тијелу наше нове уредбе.

Ми нијесмо имали снаге да исправимо што је у Цариграду погријешено, али то нашем народу нико у будуће не може ускратити. Он ће то моћи сада учинити преко своје ново уређене самоуправе. То ће тим извјесније чинити, што као и свака човјекова творевина, и ова уредба може имати и осим тога својих недостатака, који ће се тек у животу показати, пак ће се морати и то узети у посао да се допуни, исправи и промијени, што буде потребно. А на цијеломе нашем српско-православном је сада народу да оснажен у великој самоуправној заједници и са признатим законодавним правом у овој ствари на постигнутој основи

ЛИСТАК.

ГОВОР

Арк. Варађанина,

умировљеног управитеља српске више дев. школе,

при укопу Драге Ружићке у Вуковару.

Управа срп. нар. позоришта изаслала ме је, да одам последњу пошту нашој заслужној оснивачици глумачког живота, нашој првој покретачици и наставници у глумачкој вештини, нашој најодушевљенијој и најиздржљивијој поборници српске Талије, нашој глумачкој Краљици, нашој многозаслужној Српкињи.

Кад се оно пре 40 и више година трубом опште народне слободе и једнакости у некадањој Војводини Српској разбудио вековима успавани и туђинском силом притешњени живот народни, поникоше и у нас овамо нове раденичке снаге, које се удружише да подижу политично успавани, просветно занемарени, привредно неразвијени народни живот. У тој слободној атмосфери, у тој топлијој земљи пониче у куту банатско-поморишке границе једно коло људи, да живом речи подупре подвиге наших великана на политичном, просветном и привредном пољу. То је наше прво глумачко коло раденика, које се спустило са Мориша, са оне међе, на којој се највише очеличило српско срце од туђинских удара; спустило се баш у срце негдашњег Диштрикта великокикиндског, да ту у најгушћој маси покрене и оживи народну свест, да зближи прошлост са садашњошћу, да привеже славу из прекосовског доба са данашњим данима и да на том снује и подигне међу нама ново и срећније доба.

Та дружиница глумачка имала је јак оклоп у својој доброј вољи, имала је добро оружје у својој одушевљеној управи, имала је снагу у својој вештини; али јој је за рад, за напредак оскудевала најмоћнија сила, најјачи покретач, оскудевало јој је женскиње, није имала уза се читаву половину друштвену. И у тој највећој бризи за свој развитак и за развитак свести народне, за коју се цела та дружина и склопила, прикључи се тој идеалној дружини 17. јула 1860. г. прва женска, а ћерка угледног свештеника врањевачког поп-Луке Поповића, наша мила, наша љубљена, наша, у пуном смислу, *Драга* покојница, те спасе дружиницу од расула и пружи јој моћна крила, са којима је, ево, подигла друштво поглавито својим радом, својим заузимањем, прегалаштвом и пожртвовањем до најугледнијег положаја на нашем југу, које је постало доцније расадник и београдског и загребачког позоришта. Покојница је створила у кругу том прву глумачку школу, јер је увела у то коло све три сестре и свога јединог брата, те од приватног друштва постаде мезимче народно. Данас се већ не може замислити народ без оваке установе. Сви атрибути народне свести, сви извори културе његове стапају се у позоришној сочивци, ту им је жижа, ту највиша топлота и најјача морална снага.

Кад се узме, како је мала и незнатна била дружиница наших првих раденика на овом пољу од пре 45 година, кад се појавила у Вел. Кикинди, В. Бечкереку, и Нов. Саду као дружина Кнежевићева, па се промери пут и рад тих првих народних бораца за глумачку вештину у минулих 45 година, а кад узмемо у обзир, да су у том колу и у првим редовима крчили пута наша два највећа и најпостојанија стуба, наша врла покојница и још једини у животу, њен верни садруг, и наш велезаслужни г. Димитрије Ружић, тек онда се види, колики је губитак нанесен смрћу наше незаборављене покојнице и колику је празнину оставила за собом та велика Српкиња, наша Драга Ружићка, на даскама што свет значе.

Но теши нас та околност, што видимо, да нам је оставила школом својом леп подмладак, гомилу својих ученика и ученица, који ће њен дух, њене мисли и тежње и даље проносити и по народној њиви просипати, ако Бог да и народна љубав и даље прихвати, те се надамо, да се неће угасити онај план за народне идеале, који је наша врла покојница зажегла и изобиљно разносила по народу и међу својим друговима. С тога је заслужила наше признање и зато јој на овом последњем растанку у име народа и у име управе позоришне довикујемо: Хвала ти на свему, драга и љубљена наша кћери, вечан ти спомен међу нама!

усаврши своју вјерско-просвјетну самоуправу и све оно извојује, што се за први мах није могло постигнути. Ми би овијем могли положити у руке народу пуномоћ и повјерење, које нам је пружено у почетку овога рада, али нам унутарњи глас заповиједа, да имамо дужности све донде, док се не уреде и устроје све црквено-просвјетне власти, које прописује нова уредба, јер би се огријешили о своју савјест, ако и даље неби били вољни да савјетом и дјелом не припомогнемо, да се нова уредба сретно и успјешно оживотвори. Сваки је почетак тежак. Од добра почетка зависи и сретан наставак и довршетак. Зато се обраћемо још једном овом јавном ријечи цијелом нашем народу православне вјере, цијелом нашем народном свештенству, свима нашим парохијским званима и црквеним и црквено-школским општинама и нашем млађем нараштају, да их умолимо и ставимо на душу, да свугдје највећу пажњу обрате увођењу у живот нове уредбе, да нарочито пазе, којима ће људима поједине црквене скупштине повјерити за прве три године, гдје се полаже темељ, управљање општинама, кога ће изабрати за предсједника, подпредсједника и за чланове црквено-школског одбора, и за тим које чланове одредити за избор чланова епархијског управно-просвјетног савјета, кога ће изабрати у те савјете и које ће свештенство чланове одредити у исте савјете и у епархијске црквене судове.

Кроз тешких и дугих девет година сви ми јасно смо упознали ко је с нама, ко је срцем и душом одан својој цркви и школи, своме народу, ко зна да запостави своје личне користи народнима, ко је вјера а ко невјера. Само се у онога поуздати можемо, који је и до сада био чврст, који је дјелом, а не само ријечима, показао да су му народне користи преће од свега другога. Само ако овима и овакима буде повјерено увођење у живот уредбе, ако ови уђу у све одборе и савјете и судове, само онда нам може уредба добра донијети, и поред својих недостатака. — Иначе, ако бирамо меке, попустљиве, зависне, превртљиве људе, који су ове своје особине и до сада показали, може нам уредба зла донијети, ма она и најсавршенија била на свијету. Све обзире треба на страну оставити, и једино пред очима имати добро и напредак цркве и школе и народне користи. Ово стављамо у аманет свима Србима православне вјере и спремни смо савјетом и дјелом и даље сваком на руци бити, ко се на нас обрати. Стара љубав између варошких и околних сеоских парохија и општина треба да се обнови, нарочито у овим претешким почетним данима и напреднији грађани и свештеници знаће како треба упућивати и помагати сељане, а ови опет знају на кога се имају за савјет обратити и ко такво народно повјерење заслужује. За нас наступа ново доба самоуправног црквено-просвјетног живота. То ново доба, које нас везује у једну заједницу, прописује и нове потребе, нове покрете. Свугдје треба се распитивати, савјетовати, договарати, упућивати да би избори за црквено-школске одборе и епархијске управне и просвјетне савјете и судове што боље испали. Престало је доба, кад се свак за себе бринуо, свака општина својим животом животарила. Сви се морамо живо покренути, ако хоћемо да наша вјереско-просвјетна самоуправа дође у добре руке, да нам уредба нова добра донесе. Сви на посао са поуздањем у вјечитога Бога, јер прегаоцу Бог помаже!!

Сарајево, 30. августа 1905. године. **Глигорије М. Јефтановић**, Сарајево, **Војислав В. Шола**, Мостар, **Коста Р. Кујунџић**, Љубијно, **Лазо Р. Јовановић**, Д. Тузла, **Хаџи Тодор Илић**, прото, Тешањ, **Поп Стево Трифковић**, Сарајево, **Христифор Михајловић**, игуман, Житомишљић, **Поп Михајло Јовичић**, Брчко.

НОВИ САД, 13. септембра 1905.

— **Српско-словачки збор у Пивницама.** Српско-словачка народна странка товаришевачкога изборнога среза приређује велики заједнички, братски *народни збор* у недељу 25. септембра (8. октобра) о. г. у 3 с. по подне у Пивницама. Предмети, о којима ће се на том збору говорити, биће *данашња криза* и *опште право бирања*. Од Словака ће на збору говорити преч. г. *Игор Штефањик*, еванг. свештеник из Паланке, и млади и честити родољуб словачки г. др. Људевит *Мичашек*, адвокат из Новог Сада. Српски говорници биће г. *др. Милоје Милојевић*, адвокат и преч. г. *Душан Јаблановић*, свештеник из Паланке.

Браћо Срби! Похитајте у што већем броју на братски словачко-српски збор у Пивнице! Времена су врло озбиљна, — нек се чује и наш глас!

Политички преглед.

— **Русија.** У једном телеграму „Б. Тагблата“ из Петрограда вели се да се у вишим владиним круговима говори да *Више* по свом повратку у Петроград неће добити грофовску титулу, него само Свето-Андрејски орден. У исто време се говори да у Петрограду не полажу много на уговор о миру и да мир не сматрају за трајан. Због тога се у меродавним круговима опажа јака наклоност према Немачкој. Говори се да у томе правцу још више предстоји чим *Изволски* дефинитивно буде као посланик послат из Копенхагена у Берлин.

Дописи.

Сомбор, 9. септембра 1905. (**Свој своме**). Осврћући се на чланак „Свој своме“ у „Српском Сиону“ бр. 15., не могу се начудити, шта је писцу тога чланка могло дати повода, да о лозинци „Свој своме“ сасвим друго гледиште заузме, но што сваки родољубиви Србин па и овострани родољубиви српски листови заузимају.

Познато је сваком Србину, да лозинка „Свој своме“ потиче од наше браће Чеха. Они нас из мртвог сна пробудише, те да истим путем пођемо ради унапређења нашега народа. Њихов рад нека нам служи за пример, да та лепа лозинка није само шупља фраза, већ да она води сигурној цели и успеху нашега народа.

Из досадашњег писања свију наших листова о лозинци „Свој своме“, још ни у једном листу нисам прочитао, као што г. писац тврди, да се грдњом нападају они Срби, који се те девизе не придржавају. На против, мени је познато, да сви наши листови, а нарочито наш дични „Привредник“ непрекидно упућују, како српску интелигенцију тако и средњи па и ратарски сталеж, да пођу по нас Србе спасоносним правцем „Свој своме“, а критикујући јавно несрпски рад не грдњом, већ оправданим пребацивањем у најплеменитијој намери, да би се све оно што је за поправљање — поправило. Држим, да г. писац није тога уверења, а да није за осуду, када се у *Руми*, у једној чисто српској установи, „Пчеларској Задрузи“, бира за председника иноверац; када *српска сш. бечејска* црквена општина поред Срба адвоката парницу предаје Чивутину адвокату; када се српски народни збор у *Карлову* сазива, поред српских гостионица, чивутска се посећује. Што је за осуду, износићемо сваком приликом јавно, јер ћемо само тим начином ту болесну клицу моћи лечити, да нам не буде у свачему пречи туђин од нашег Србина.

Госп. писац својим даљим разлагањем, ничим није доказао, да српски трговац и занатлија није у стању, да добром робом и добрим радом своју муштерију задовољи.

Та укорењена болест, да ми сви увек, на жалост, туђе претпостављамо, а своје запостављамо, велика је мана у нас Срба, коју требамо из корена да чупамо. Исту ману гаји и г. писац, јер и њему је све боље у туђина но у Србина!? Па чиме може доказати да Србин није тако предусретљив, као туђин? Та он сам истиче једног Србина трговца и обасипа га хвалом у сваком погледу. Па када се нашао тај „јединац у мајке,“ зар од сомборских преко 20 трговаца ни један није достојан, или нема способности да поверење својих муштерија увек тако стече — као туђин. Ја сам уверена, да сви ти Срби трговци знају, ако не боље, а оно сигурно тако као и Чивути. Чивути у Сомбору држе понајвише Србе спомоћнике, и ти *Срби спомоћници* предусретају српске муштерије на потпуно задовољство својих принципала (који се само смешка, како Србин спомоћник зна.) *Српкиња муштерија, када у радњу ступи, она се и не осврће на Чивутина принципала, већ на Србина момка.* Па када ти Срби спомоћници као момци стичу поверење Српкиња, како да оправдамо мишљење г. писца, да ти исти момци касније као сопствени шефови у свој сопствени интерес нису у стању то исто, а не још и боље да врше?

Лако је тек само критиковати. Но жалосно је критиковати без основа, као што тако чине и многи други Срби, који ствар не схваћају или можда неће да схвате, те немају ни појма, колико се тиме штете овоме лепом покрету наноси.

Ово нађох за нужно као одговор на споменути чланак у „С. Сиону“ да у цењеном „Бранику“ напишем.

Истинко.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 13. септембра 1905.

— **Парастос Илариону Руварцу.** Братство манастира Гргетега даваће своме духовном оцу, пок. архимандриту Илариону *Руварцу* у суботу *17. (30.) септембра о. г.* у 11 сахати пре подне по одржаној литургији *четрдесетодневни парастос*, на који се позивају његови сродници, пријатељи и поштоваоци. По одржаном парастосу осветиће се подигнути му споменик.

— **Дочек српског краљевића у Петрограду.** Приликом доласка српског краљевића *Александра* у Петроград, који ће да продужи своје образовање у привилегисаном заводу „Пажеског Корпуса“, указане су принцу све почасти, које припадају члановима владарских породица. На станици је краљевић дочекан од свију виших власти с главним губернатором *Треповом* на челу.

— † **Јелисавета П. Ћурчића.** Одличног и заслужног српског публицисту, уредника „Београдских Новина“, г. Стевана *Ћурчића* и породицу му задесио је и опет тежак удар. Његова добра мати и нежна мајка (баба) преминула је 27. авг. о. г. у 82. години живота, а 28. авг. сахрањена на новом гробљу београдском. Још се нису осушиле сузе на лицу уцвељених родитеља и својте за превеликим губитком сина *Јеше*, њихове узданице, а судба им ево спремила нов удар. Честита старица *Јелисавета*, са својим пок. супругом, негдањим трговцем у Кађу, као вредна и штедљива домаћица и узорита мати, нежно су и брижљиво одњеговали своје синове *Јоцу* и *Стевана* и спремили их за живот. Живећи као срећна мати код свог сина Стевана, не би суђено јадној мајци, да види срећне своје унуке *Милана* и *Јешу*, које је она превеликом љубављу и пажњом на рукама својим одржала и одњеговала, већ је у својим старим данима морала да претрпи големе ударе и оплаче тешке губитке. Нека г. Ћурчић и породица му приме наше искрено саучешће у жалости, а честитој старици нека је лака земља и вечни покој души њеној!

— **Сомборска Српска Певачка Дружина** уз суделовање гђе *Милке Марковићке*, чланице Српске Народне Позоришне Дружине, приређује у недељу 18. септембра (1. октобра) 1905. године у просторијама градског позоришта забавно вече са овим програмом: 1. *Химна брака*, из опере „Лоенгрина“ од Р. Вагнера, пева мешовити збор Сомборске Српске Певачке Дружине. 2. *Хоће да постане балерина*, написала Милена Ненадовићка. Особа: Луција: гђа М. *Марковићка*. 3. *Српска рапсодија*, свира на гласовиру гђца Стеванка *Пандуровићева*. 4. *Мила*, по Гернеру од Косте Трифковића. Особа: Мила: гђа М. *Марковићка*. 5. *Бачко коло*, по гајдашким мотивима из бачких потскочица од Б. Јоксимовића, пева мушки збор Сомборске Српске Певачке Дружине. Чист приход ове забаве уступа се као кориснича гђи Милци Марковић.

— **Проналазак једнога Србина-Македонца.** „Београдске Новине“ доносе ову сензационалну вест:

„Многи ће се Београђани сећати некога *Апостола*, хлебара, који је пре десетак година имао своју хлебарницу овде у Београду и кога је једнога лепог дана са неким својим земљацима нестало. Мисли се, да је отишао у Америку, али ево, где нам један лондонски лист јавља да Апостол није ни видео Америку, већ се задржао у Лондону, где је продужио занат и данас је — милионар. Али није се само наш Апостол огаздио. Ако је веровати угледним лондонским листовима, наш Апостол спрема се да изврши револуцију у пекарству својим проналаском. Он је неким новинарима, који су дошли да се распитају о том његовом проналаску, рекао, да је изумео машину — у минијатури је и показао — која ће бити у стању, да за три сата од жита изради готове печене хлебове, те ће се хлеб моћи продавати у пола цене. У његовој машини турће се жито на једну страну, и машина ће сама да меље да меси, да пече и после свих тих процеса да избаци добро печене готове хлебове. Апостол је и опите правио пред лондонским пекарским друштвом, и као што тврде, демонстрација и опит испале су преко сваког очекивања успешно. Одмах се створила конзорција да подигне прву фабрику хлебова у Бирмингаму и Апостол је продао свој проналазак за пет милијона франака. Поред тога изабран је он за директора те фабрике, која ће за сада дневно израђивати 60 тона хлеба. Сав посао израђује се механичким путем без људског рада. Нарочито је Апостолов проналазак важан за војску, јер ће се њиме употребити пекарске колоне за бој а машине ће саме фабриковати хлеб.“

Ако је све то истина, што ти енглески листови о Апостолу причају онда честитамо Србину-Македонцу.

Припослано.*)

ИЗЈАВА.

У ствари афере на овогодишњој Матичиној скупштини, сматрам за дужност изјавити ово:

Одма сутрадан ујутро после скупштине послао сам на Управу Матице писмо, у ком сам од Управе, а посредно од чланова Матице молио *опроштење* за инциденат са дром Илијћем. Уједно сам растумачио, да виновник и покретач целе афере нисам *ја*, шта више, да сам се и сувише хладно понашао, јер сам 20—30 пута турио у џеп речи као: «безобразник», «хуља», «нитков». Још сам пред г.г. Пајом Гостовићем, поп-Тошом Поповићем, поп-Јованом Степановим, ђаконом Георгијем и Симом Јовановићем упозорио свога противника, да, ако имамо међусобно штогод, можемо на другом месту и другом приликом расчистити, но одговор ми је био *маса нових погрда*. На то сам се и ја заборавио и инзултирао га. Због увредљивих речи сам га сутрадан провоцирао и тим сам, својим путем и начином, аферу са Илијћем свршио.

*

Што се чланка *Јаше Томића* тиче, то је друга ствар. У том чланку се огледа паклена душа једног рђавог човека; неизмерна мржња против свакога, који се њему не покорава, провирује из свакога реда тога чланка.

Ко иоле мене познаје, зна, да ја писам могао после инцидента »кукавички побећи«, као што Томић каже. Јер, да сам и на даље остао, најмање што би се догодило, било би то, да би још која челенка радикалска добила ћушака. До крви, мислим, не би дошло, јер г. Томић није био присутан.

Оне увреде и тврдње, које се на мој рад, лебац и опстанак односе, имаће прилике г. Томић пред судом да докаже, па ако он има право, онда ја, као јавни радник, и треба да будем жигосан. За увреде пак, које се на мене као човека односе, *тражио сам од г. Томића задовољштине*, **но добио нисам.** Признајем, да сам то врло погрешно урадио, јер човеку, који је за парче хлеба бацио образ под ноге и постао „*уиузом*“, чију душу осим познатога догађаја још толико грехова терети, таком човеку нисам ни требао дати прилике, да се рехабилитира.

*

Ја нисам члан либералне странке, нити сам и у каквој вези с истом. Што радим, радим на свој рачун, па шта је онда „*Браник*“ крив, што ја приликом какве афере кога инзултирам? То — нека ми опрости г. Томић — не могу да схватим. Осим увреда, једино сам то још разумео из целога чланка, да ја морам у погледу питомости, поштења, карактера и памети, код Томића, Брадваровића, поп-Боже, Красојевића, Миладиновића и других радикалних главешина ићи у школу.

Прави узрок моје борбе са радикалима ово је:

Била је расписана нека конкуренција, на којој смо нас петоро-шесторо учествовали, међу истима и неки странац, (по спреми и знању нико и ништа), који је, да себи осигура посао, том — на жалост код наших црквн. општина опробаном — средству прибегао, да је једнога речитијег члана, случајно радикала подмитио. Пошто сам најопаснији противник ја био, то је тај брат Србин целу оштрину ствари против мене наперио, не само ту, него свуда, гдегод сам ја посла имао. Ја из почетка не могох, да схватим ситуацију — знам да се нисам мешао ни у какву јавну ствар, да нисам никога увредио, ником се од радикала замерио. Тек након доброг времена довијем се злу и почнем се бранити. Но дотле су већ и радикалне воће абер добиле, да сам ја противник радикала, кога треба скрхати, и онда сви листом, ни сами не знајући зашто и крошто, почеше ми бити непријатељи. Нису ми плаћали заслужене паре, посао одузимали од мене и давали нестручњаку Чивутину (у срп. прав. црквн. општини!), једном речи гледали да ми нахуде гдегод могу и да ме материјално упропасте и све то зато, што је један члан њиховог генералштаба хтео да заслужи 300 форината.

Многима ће ово невероватно бити и ми-

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овога листа ни у ком погледу. — Ур. „Браника“.

слиће, да претерујем по треба се само сетити случаја са дром Љубом Павловићем, против кога су радикали радили, а и сада раде све, штогод могу, да га сасвим упропасте. А шта је Павловић скривио? Није хтео да слуша заповести пок. Паје Еремића, за кога је јавна тајна, да је држао радикале у џепу. По свој прилици ни сам др. Љуба није знао, да кад он у колизију дође са Пајом Еремићем, да онда вређа цео радикални генералштаб.

Та братоубилачка политика, коју сад радикали терају, то је оно *наше косовско зло* и то нас мора пре а после утаманити. Ако човек иоле има родољубивог осећаја, мора му се срце цепати гледајући како свуда, на сваком пољу узмичемо. Без великог математичког дара може се израчунати, да ћемо и у овим доњим крајевима за 100 година бити онде, где је сад Коморан, Ђур, Јегра, Сегедин, Кечкемет, Вашархељ и друге вароши, где се само спомиње, да је некада Срба било. Много сам незнатнија личност, а да бих меродавно мишљење дати могао, но држим, да је главни узрок томе, што наша младеж није родољубиво васпитана. Из искуства знам, да на великим школама, онда када смо ми, ђаци са мађарских школа, тек почели да се одушевљавамо за народне идеје, онда су ђаци са српских школа били већ пуни цинизма, јер они су већ за време ђаковања из близу видели, да цела та наша народна борба није друго ништа, до питање личних интереса. Од таких цинички младића какви ће «народни борци» постати, какав ће ти пример давати нашем народу, који је већ и онако отрован сеоском борбом између попа и учитеља?!

Нас Србе је некада одржавало лично јунаштво мушких а морал женских. То лично јунаштво се сад изврго у јогунлук и пакост према свом ближњем; а у погледу нашег женскиња можемо подсетити на то, да је и целој крвничкој мржњи међу либералима и радикалима позната основа „Cherchez la femme“.

Надигли смо вику са лозинком »свој своме«, а наше црквене општине бирају Чивуте за адвокате; дају странцима друге стручне послове, иду код Чивута лечника, у стране дућане и т. д. И ако се кадгод забуне па Србину даду какав посао, онда држе да су тиме, што су му посао дали, задоста учинили свом српском родољубљу, платити га већ не морају. Забога, какав је то Србин и родољуб, кад за свој посао још и плату тражи!? А кад већ дође до плаћања, ту су свакојаке секирације, цепкања и друго шта. Странцу, ма тај и швиндлер био, плаћа се и шаком и капом, да не би помислио, да су Срби „schmutzig“ људи.

И кад се једна мала чета одушевљених људи — мислим оне око Привредника — дигне, да томе злу на пут стане, да начело »свој своме« не исповеда само устима, него и у дело приведе, онда устаје радикална странка, па иде да води *„начелно“* борбу против те групе људи; у истини пак иде да их дискредитира пред народом и да им поквари уплив. Та, да смо пре 30 година имали људе, који и о привреди воде рачуна, не би се било издало за тих 30 година преко 500.000, речма по милијуна круна на техничке стипендије и то узалуд. Јер тек није цел ваљда тим стипендијама то било, да држави однегујемо Србе техничаре, који ако не сами, оно ће им се породице отуђити и за Српство за навек изгубити. За тих 500.000 К једини сам Србин техничар ја, који у српском народу као приватан, слободан човек живи. Па и ја у мојој канцеларији више од три четвртине послова имам од странаца, који плаћају, а тек једна четвртина од Срба, који једва плаћају, него само закерају.

Ово није спадало на ствар, али морао сам рећи. Уверен сам, да са том мојом искреношћу само себи штете правим али ме теши то, да сам са тим „Scandalmacherei“-ом — као што га радикали зову — пробио лед за оне младе Србе техничаре, који се сад са пуно одушевљења и наде спремају за будући живот. Један мора лупити главом о зид, јер без жртве се ни једна цел не постизава.

Н. Сад, 12. (25.) септембра 1905.

Момчило Тапавица.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 12. септембра. Министар-председник барон *Фејервари* отпутовао је у Беч, где ће га краљ примити у посебној аудијенцији.

Карлстад, 12. септембра. Преговори између Шведске и Норвешке су завршени: постигнут је *споразум*.

Токио, 12. септембра. Руска оклопњача *„Ретвизан“* дигнута је на површину воде.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Бранника“.

Криза у Угарској. — Демонстрације. — Туче.

Будимпешта, 13. септембра. Нови дисиденти, који су недавно иступили из либералне странке, прикључили су се старим дисидентима, те према том и коалицији.

Извршни одбор коалиције решио је, да се ради заједничког закључка одржи заједничка конференција, на коју могу доћи и заступници, који не припадају удруженим странкама, а који хоће да се ради одбране устава прикључе коалицији и с овом заједнички да се боре.

Затим је Кошутова странка одржала конференцију, у којој Кошут рече, е мисли, да краљ није рекао своју последњу реч.

Увече се пред клубом Кошутове странке искупила велика гомила, која је демонстровала уз коалицију. Говорили су Апоњи и Кошут. Кад је говорио Важоњи, Кошутовци и социјалисте се крваво сукобише, те социјалисте, којих мање беше, побегоше. Затим су Кошутовци демонстровали пред уредништвима коалиционих листова, те је више пута долазило до туче са социјалистима.

Будимпешта, 13. септембра. За сутрашњу бакљаду независних грађана за коалицију учињене су велике припреме, јер се очекује, да ће социјалисте опет демонстровати против коалиционаша. И против тога су учињене мере.

Будимпешта, 13. септембра. Гроф Цираки је вратио натраг поверену му мисију, стога ће Фејервари ићи у Беч.

†

Драгиња А. Војновића са децом извештава своје рођаке и пријатеље, да ће своме милом и никад непрежаљеноме супругу, односно оцу и деди

АЛЕКСАНДРУ ВОЈНОВИЋУ

бив. винарском вел. трговцу

давати

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

у идућу суботу 30. т. м. у 10 ½ сати пре подне у капели Алмашког гробља.

У Новоме Саду, 25. септембра 1905. год. 442 1—1

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ТРАЖИМ за I. октобар о. г.

два Србина

АДВОКАТСКА КАНДИДАТА

једног старијег са потпуном праксом и једног почетника. Плата је старијем 120 К, а млађем 100 К и уобичајене дијурне при ексмисијама.

Првенство имају они, који знају немачки и романски.

Др. Ника Ђурић,
440 2-3 адвокат, **Вршац.**

ПРОМЕСЕ

ПОТИСКО СЕГЕДИНСКИХ

СРЕЋАКА

главни зогитак:

К 180,000·—

и 5 мањих згодитака са по **К 2000·—**

Жребање:

I. октобра

цена К 8·—

издаје:

Мењачница Централног Кредитног Завода

у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе кад се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 433 6—9

18. септембра (1. окт. по новом) ове године

отварам своју

АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ

овде у Новом Саду у Дунавској улици број 36 у кући **г. Арсе Пајевића,** књижара.

У Новом Саду, 12. (25.) септембра 1905. год.

Др. Милош Бокшан,
443 1—3 адвокат.

Дражба.

Дана **25. септембра (8. октобра)** о. г. продаваће се у Ман. Хопову на јавној дражби у 1 сахат после подне од прописане

ШУМСКЕ СЕЧЕ

око 17 кат. јутара.

Дрво је **ХРАСТ** и **БУКВА** за техничку употребу од прве врсте.

Жаобина К 40 по јутру.

439 2—3 Управа ман. Хопова.

Позив

на

ванредну скупштину

Господјиначке честичарске задруге за међусобно помагање и штедњу која ће се одржати **у среду 21. септ. (4. окт.) 1905. год.** у 8 сати пре подне у заводским просторијама, на коју се г. г. честичари учтиво позивају.

Дневни ред:

1.) Решење о отварању II. кола честица.
2.) Избор управног одбора.
3.) „ надзорног одбора.
4.) Евентуални предлози.

Госпођинци, 10. (23.) септембра 1905. год.

441 2—2 **Управни Одбор.**

Дражбена објава.

Срп. прав. црквена општина у Арач-Врањеву расписује овим „дражбу на мањак“ за дан **I. октобра о. г.** у 3 сата после подне ради

зидања једне женске школе и учитељичина стана.

Црквена општина даје цигљу и песак, а за остали материјал и рад прорачуњена је свота од **9001 К 80 п.**

Ко прими радњу, дужан ће бити положити 1% у епарх. фонд темишварски, а уједно ће платити трошак за план, прорачун и колаудацију.

Сваки дражбеник ће бити дужан пре дражбе 10% положити у име пишмањлука.

Црквена општина задржава право избора предузимача.

Ближа извешћа дају потписани.

Из седнице м. црквен. одбора држане у **Арач-Врањеву.**

Силвест. Перић, (М. П.) **Млад. Боберић,**
ђакон, перовођа. председник школ. одбора и школ. управитељ.
438 2—3

Изјава.

Госп. Николи Ивковићу

трговцу српско-правосл. црквених утвари,

У НОВОМ САДУ.

Послати нам иконостас, као и све друге црквене утвари примили смо на потпуно наше задовољство, и весели нас, да Вам можемо овим путем изјавити признање и похвалу на красној изради и врло умереној цени.

Препоручујући уједно Вашу штовану радњу свима црквеним општинама, уверени смо, да ће код Вас савесно и поштено бити послужени, а по цени јефтиније него игде на другом месту.

Из седнице српско-правосл. црквене општине у Пљеви код Јајца (Босна) 4. (17.) јуна 1905. 412 1-1

Станко Шулаја с. р. **Михаило Радић** с. р.
црквен. тутор и благајник. свештеник.

402 6—6

Најбољи и најјефтинији

избор за куповање

свих српско правосл. црквених утвари

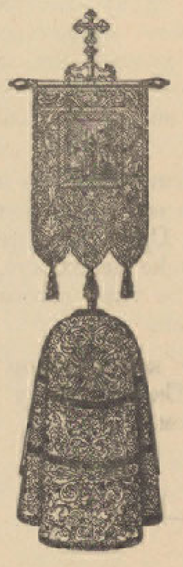

и то: светлих и црних одежда, неба, литија, барјака, полијеља, крстова, путира, кадионица, пјетохљебница, ћивота, рипида, целиваћих и свечарских икона, руских икона у разним врстама, историјских слика итд. итд.

У СВОЈОЈ РАДИОНИЦИ

израђујем најбогатије иконостасе и Христове гробове по врло умереној цени.

Најмодернији свештенички шешира.

За господу свештенике одела, појасева и камилавки; свештеничке хаљине израђујем добро и тачно, јер имадем врло вештог кројача. На захтевање шаљем обавештаје и различите мустре на углед. Својим врло поштованим муштеријама јемчим, да ће код мене бити најсолидније послужени, јер држим робу прве и најбоље врсте, а продајем по цени јефтиније него игде.

Поруке извршујем одмах најтачније и најсавесније.

Илустровани ценовник шаљем у крстоплету бесплатно.

Молећи за обилате поруџбине, јесам

с поштовањем **НИКОЛА ИВКОВИЋ,** у НОВОМ САДУ, у Дунавској улици у својој кући.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Бранник“.

Штампарија деоничарског друштва „Бранника“.